Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
elin.kronqvist@regeringskansliet.se

Översyn av förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete

Er beteckning: KN2026/01456.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län yttrar sig över SMHI:s rapport om översyn av förordning 2018:1428 om myndigheters klimatanpassningsarbete (Klimatanpassningsförordningen).

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker ändringarna i klimatanpassningsförordningen som innebär att myndigheternas arbete med klimatanpassning stärks och förtydligas.

Vi lyfter dock behovet av långsiktigt hållbar finansiering för länsstyrelsens arbete med klimatanpassning och vårt breddade samordningsuppdrag, speciellt i ett stort och komplext län som Västra Götaland.

Det kan också förtydligas ytterligare hur länsstyrelsernas stöd och den regionala ansvarsfördelningen bör se ut i praktiken, inte minst gentemot regionen som en viktig aktör. För att länsstyrelsernas stödjande roll ska ge effekt behöver det finnas en tydlig samarbetspart i regionerna.

Allmänna synpunkter

Vi ser positivt på länsstyrelsens mer samordnande roll inom länets klimatanpassning, vilket flera av ändringarna pekar mot. Det är i linje med Länsstyrelsen Västra Götalands nuvarande inriktning inom klimatanpassning så väl som andra aktörers förväntningar på Länsstyrelsen. Detta gäller inte minst mellankommunala frågor och behovet av att främja samhällsekonomiskt effektiva, mångfunktionella och naturbaserade lösningar uppströms riskområden. Kommunerna upplever i dag hinder i lagstiftning och

praxis som försvårar investeringar i åtgärder utanför den egna kommungränsen, även när dessa minskar risker inom den egna kommunen. Ett ökat samordningsansvar för Länsstyrelsen bör även omfatta en roll i att prioritera och samordna åtgärder och bidra till att statlig finansiering för klimatanpassningsåtgärder, såsom statsbidraget mot naturolyckor, bättre matchas mot behoven utifrån ett regionalt perspektiv.

Vi framhåller samtidigt att länsstyrelsernas förutsättningar att fullgöra ett utökat samordningsuppdrag har försvagats sedan de riktade medlen för klimatanpassning drogs in 2023. Om länsstyrelserna förväntas ta ett ökat ansvar för samverkan, stöd och regional samordning behöver detta följas av långsiktiga och förutsägbara resurser.

Synpunkter på författningsändringarna

Ändring 1: Fler myndigheter bör omfattas av klimatanpassningsförordningen

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker förslaget att klimatanpassningsförordningen även ska omfatta Arbetsmiljöverket, Energimarknadsinspektionen, Försvarets materielverk, Kommerskollegium, Kustbevakningen, Luftfartsverket, Läkemedelsverket, Migrationsverket, Upphandlingsmyndigheten och Polismyndigheten.

Ändring 2: Myndigheternas ansvar bör breddas och förtydligas

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker att klimat- och sårbarhetsanalyser ska avse myndighetens *ansvarsområde* i stället för verksamhetsområde, samt att begreppet myndighetsmål ersätts med *mål*.

Länsstyrelsen påpekar dock att det finns en röd tråd mellan "verksamhet" och "ansvarsområde". Systematisk integrering (*mainstreaming*) av klimatanpassning i den egna verksamheten är en förutsättning för att myndigheterna själva ska vara motståndskraftiga mot klimateffekter samt för att integrera klimatanpassningsperspektivet i de processer, beslut och åtgärder som ryms inom deras ansvarsområden.

Länsstyrelsen ställer sig därmed även positiv till översynens slutsatser angående samordning med myndigheternas arbete enligt beredskapsförordningen. Vi bedömer att sådan samordning är viktig, men att den bättre främjas genom utökad vägledning, synkad terminologi och ekonomiska förutsättningar än reglering i förordningstexten och förkortad giltighetstid för handlingsplanerna för klimatanpassning.

Ändring 3: Länsstyrelsernas regionala samordningsuppdrag bör breddas

Länsstyrelsen Västra Götaland tillstyrker att länsstyrelsens uppdrag i förordningen att ”stödja och följa upp regionala sektorsmyndigheters klimatanpassningsarbete” ändras till att ”*samverka med och stödja regioner och andra berörda aktörer i länet*”.

Ändringen, samt översynens förtydliganden avseende begrepp som ”samverka, ”stödja” och ”berörda aktörer”, skapar bättre samstämmighet med uppgiften i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion 5 § 8 att samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat.

En stärkt regional samverkan ger bättre förutsättningar att arbeta med grön infrastruktur och naturbaserade lösningar för klimatanpassning över kommungränser. Det kan handla om att återställa våtmarker för att hålla kvar vatten i landskapet och minska översvämningsrisker nedströms, eller att öka krontäckningen av träd i tätorter för att dämpa värmeeffekter och stärka befolkningens hälsa vid värmeböljor. Naturbaserade lösningar nämns bara i förbigående i översynens miljökonsekvensbeskrivning, men behöver få en tydligare roll i styrning och genomförande av klimatanpassning på regional nivå.[1] Detta stöds av att resilienta ekosystem är en central del i regeringens inriktning för klimatanpassning. Samtidigt lyfter den nya Nationella klimat- och sårbarhetsanalysen (NKSA) grön infrastruktur som ett område där grundläggande förutsättningar saknas på grund av splittrat ansvar och svaga incitament.[2]

Vi ser positivt på möjligheten att formulera mål för klimatanpassning inom länets geografiska ansvarsområde, eftersom det kan bidra till

[1] Se även liknande förslag om länsstyrelserna som regionala åtgärdssamordnare för klimatanpassning som tagits fram av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten inom ramen för den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2027.
[2] Nationell klimat- och sårbarhetsanalys — SMHI - Klimatanpassningsrådet

ökad samordning och en tydligare riktning för länets klimatanpassningsarbete. Samtidigt kräver det en nära förankring med berörda aktörer i länet, inklusive länets 49 kommuner som är viktiga utförare av klimatanpassning. Att länsstyrelsen formulerar regionala mål bör inte tolkas som att ansvaret för genomförandet flyttas från de aktörer som har rådighet över olika åtgärder. I tillägg till befintliga verktyg såsom rådgivning, planeringsunderlag, tillsyn och styrning genom samverkan kan det kräva nya arbetssätt och samverkansytor för att omsätta de regionala målen i praktiken. Det är också viktigt att regionala mål för klimatanpassning kan kompletteras med lokala mål utifrån kommunernas skilda risker och förutsättningar. Mot denna bakgrund vore det värdefullt om SMHI tydliggör syfte och utformning av dessa utökade mål och handlingsplaner i kommande vägledning. Det kan också finnas behov av att ytterligare förtydliga ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen, kommunerna, regionen och andra berörda aktörer.

Det är mycket positivt att regionerna lyfts fram. I den fortsatta beredningen bör det tydliggöras hur regionerna bör medverka i klimatanpassningsarbetet och hur deras ansvar förhåller sig till länsstyrelsernas stödjande och samordnande roll. Detta gäller särskilt för de regioner som *inte* omfattas av regionplanering enligt plan- och bygglagen, i dagsläget de flesta. Regionerna har flera kritiska roller för länets klimatanpassning, inte minst inom hälso- och sjukvård, infrastruktur, regional utveckling och beredskap. Regionerna arbetar även i många fall redan tvärsektoriellt och som en motor för regional samverkan, exempelvis kring frågor som hållbarhet, biologisk mångfald, innovation och näringsliv.

Översynen bedömer att regionerna inte kan omfattas av klimatanpassningsförordningen, eftersom skyldigheter för regioner och kommuner endast kan införas i lag, inte i förordning. För att Länsstyrelsen ska kunna ge ett effektivt stöd hade det dock varit värdefullt om det fanns krav på regionerna själva att ha en samlad bild av hur klimatanpassning kommer in i deras olika uppdrag och samverkansarenor, liknande en klimatanpassningssamordnare och en handlingsplan. Klimatanpassning bör härmed inte ses som ett avgränsat ämnesområde utan snarare en förutsättning för regional utveckling, inklusive bostadsförsörjning, en jämlik hälsa i befolkningen och vårdens och infrastrukturens kontinuitet i ett förändrat klimat.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektören Jörgen Peters med klimatanpassningsstrategen Ebba Brink som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsarkitekten och funktionschefen Andreas Lidholm medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.